EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 13.9.2006
KOM(2006) 502 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Žinių taikymas praktikoje: įvairialypė ES naujovių strategija

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Žinių taikymas praktikoje: įvairialypė ES naujovių strategija

1. MŪSŲ ATEITIS PRIKLAUSO NUO NAUJOVIŲ

Per itin trumpą laiką ekonomikos globalizacija pakeitė ekonominę pasaulio tvarką – atnešė naujų galimybių ir problemų. Vyraujant šiai naujai ekonominei tvarkai Europa išliks konkurencinga tik jei taps išradingesnė, geriau atsilieps į vartotojų poreikius ir polinkius bei diegs daugiau naujovių.

Europos piliečiams taip pat kelia nerimą svarbūs klausimai: nuo klimato kaitos ir neatsinaujinančių išteklių išeikvojimo iki demografinių pokyčių ir naujų saugumo poreikių. Visa tai reikalauja bendrų veiksmų, kad būtų išsaugotas europietiškas gyvenimo būdas, kuriame dera ekonominis klestėjimas ir solidarumas. Šį teisėtą susirūpinimą privalome paversti galimybe sustiprinti Europos **konkurencingumą** pasaulio ekonomikos sąlygomis. Kuo greičiau Europa veiks, tuo didesnė sėkmės tikimybė, tuo didesnė galimybė, kad jos požiūris taps pavyzdžiu visam pasauliui. Komisija įsitikinusi, kad apskritai naujovės – nuo aplinkosaugos, pasitelkiant ekologines naujoves, iki individo gerovės kėlimo, pasitelkiant racionalesnį infrastruktūros kūrimą – tai vienas pagrindinių dalykų sprendžiant piliečių materialines ateities problemas.

Europos Sąjunga turi išskirtinį naujovių potencialą. Europoje egzistuoja sena didžiųjų išradimų tradicija. Ją puoselėja daugybė kūrybingų žmonių, ji gali semtis įkvėpimo iš kultūrų įvairovės. Europa sukūrė vienos didžiausių pasaulio bendrųjų rinkų pagrindą – naujoviški produktai ir paslaugos gali būti parduodamos dideliu mastu. Ji taip pat turi stiprų ir atsakingą viešąjį sektorių, kurio privalumus reikia išnaudoti.

Jau imtasi daugybės svarbių priemonių Europos Sąjungos ekonomikai modernizuoti. 2005 m. pradėta įgyvendinti **Lisabonos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija**[1] numato visą rinkinį programų ir reformų, skirtų Europoje sukurti naujovėms palankesnę reglamentavimo ir ekonominę aplinką. Vienas pagrindinių tikslų – mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros biudžetą padidinti iki 3 % BVP. Susitarime dėl naujos finansinės programos, į kurią įtraukta sanglaudos politika, 7-oji bendroji mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programa bei Konkurencijos ir naujovių pagrindų programa, nustatyti nemaži finansiniai paketai, skirti naujovėms. **2005 m. spalio mėn. Komisijos komunikate „Daugiau mokslinių tyrimų ir inovacijų“**[2] išdėstoma Bendrijos ir valstybių narių programa 19-oje veiklos sričių. Šios priemonės įgyvendinamos taip, kaip planuota.

---

1 „Bendri veiksmai augimui ir užimtumui skatinti. Bendrijos Lisabonos programa,“– COM(2005) 330, 2005 7 20.

2 „Daugiau mokslinių tyrimų ir inovacijų. - Investavimas ekonomikos augimui ir užimtumui skatinti – Bendras požiūris,”– COM (2005) 488, 2005 10 12.

Valstybės narės naujoves ima diegti pagal **Nacionalines reformų programas**, kurios remiasi integruotomis atnaujintos Lisabonos strategijos dėl augimo ir darbo vietų kūrimo gairėmis. Europos naujovių tendencijų schemoje[3] pateikiamas aiškus vaizdas apie mūsų rezultatus naujovių srityje, apie nacionalines naujovių sistemas ES valstybėse narėse ir apie jų silpnąsias bei stipriąsias savybes. Tokia schema leidžia atidžiai stebėti pažangą šioje srityje.

Nepaisant šio išskirtinio dėmesio naujovių politikai, ES trūkumai nėra pakankamai veiksmingai šalinami, o jos ekonomika dar netapo tokia visapusiška naujovių ekonomika, kokia turėtų būti. Ataskaitoje„Novatoriškos Europos kūrimas" [4] (Aho ataskaita) nurodomos pagrindinės priežastys, kodėl šis potencialas iki šiol nebuvo visiškai išnaudotas, ir raginama imtis neatidėliotinų veiksmų, „kol dar ne per vėlu". Ataskaitoje nurodoma, kad pagrindinis uždavinys yra **būtinybė sukurti naujovėms palankesnę verslo aplinką.**

Komisija įsitikinusi, kad reikia padaryti dar daugiau – Europa privalo tapti žiniomis pagrįsta ir **naujovėms atvira visuomene**, kur žmonės naujovių nebijo, o jų laukia, kur naujovėms netrukdoma, bet jos skatinamos, kur naujovės yra kertinių visuomenės vertybių dalis, kur visuomenė supranta, kad naujovės yra naudingos jos piliečiams. Todėl pavasarį susirinkusi Europos Vadovų Taryba kreipėsi į Europos Komisiją, kad ši pristatytų „įvairialypę **Europos naujovių strategiją**, kuri investicijas į žinias pavers produktais ir paslaugomis".

Šiame programiniame komunikate tokia strategija pateikiama ypač atsižvelgiant į Aho ataskaitos rekomendacijas. Jame pateikiama naujovių skatinimo programa, apjungianti skirtingas politikos sritis, kurios yra svarbios naujovėms. Šiuo komunikatu siekiama suformuluoti temas naujovių politikos diskusijoms nacionaliniu ir Europos lygiu. Jame išdėstytos svarbiausios suplanuotos ar toliau tęsiamos iniciatyvos, nustatomi nauji veiklos barai, ir ypač pristatoma tikslingesnė strategija, skirta padėti sukurti ir parduoti naujus naujoviškus produktus ir paslaugas perspektyviose srityse – „pirmaujančiose rinkose". Siekiant įgyvendinti šią įvairialypę darbotvarkę komunikate nesiūloma kurti naujų struktūrų, bet remtis jau esamu atnaujintos Lisabonos partnerystės dėl augimo ir darbo vietų kūrimo teisiniu bei instituciniu pagrindu, pagal kurį jau parengta politinė partnerystės tarp valstybių narių ir Komisijos programa.

Šiandien Europai nereikia naujų įsipareigojimų, bet reikia **politinio vadovavimo ir ryžtingų veiksmų**. Užuot bandžiusios išsaugoti esamas struktūras, kurios buvo neveiksmingos sprendžiant XXI amžiaus problemas, valstybės narės turi būti pasirengusios investuoti į struktūrinių pokyčių numatymą ir įgyvendinimą. Konkrečiai tai reikštų išteklių skyrimą švietimui, informacinėms ryšių technologijoms (IRT), mokslo tyrimams, vertingoms darbo vietoms kurti ir ekonomikai augti. Pirmasis žingsnis šia linkme yra nauja ES finansinė 2007–2013 m. programa. Tokia pat prioritetų kaita turi atsispindėti nacionaliniu lygiu.

ES gali tapti visapusiška naujovių ekonomika tik tada, jei į šį procesą įsitrauks visi veikėjai, ir ypač jei bus rinkos paklausa naujoviškiems produktams. Ši įvairialypė strategija reikalauja įtraukti visas šalis – verslą, viešąjį sektorių ir vartotojus. Tai yra todėl, kad į naujovių procesą yra įtrauktas ne tik ne tik verslo sektorius, bet ir viešoji valdžia nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu, pilietinės visuomenės organizacijos, profesinė sąjungos ir vartotojai. Tokia įvairialypė partnerystė naujovėms sukurs palankią aplinką, kurioje naujų

---

[3] Tendencijų schema – Naujovių politika ES – žr. http://trendchart.cordis.lu/.

[4] „Novatoriškos Europos kūrimas": po Hampton Court aukščiausiojo lygio susitikimo, kuriam pirmininkavo Esko Aho, sudarytos nepriklausomos ekspertų grupės dėl mokslinių tyrimų ir plėtros bei inovacijų ataskaita.

idėjų pasiūla ir naujų sprendimų paklausa įsuks nebesustabdomą naujovių ratą. Naujovių atsiradimas priklauso nuo to, kaip atkakliai vartotojai ir piliečiai reikalauja naujų bei naujoviškų produktų bei paslaugų. Todėl, kuriant optimalią aplinką ir galimybes naujovėms, būtina kurti ir naujovėms palankią rinką bei naujų produktų paklausą. O tam ypač reikia, kad vartotojai pasitikėtų šiais produktais ir paslaugomis, o ypač jų (demonstruojamu) saugumu. Vartotojų pasitikėjimas nežinomais produktais ir paslaugomis iš dalies priklauso nuo žinojimo, kad egzistuoja tvirtos vartotojų apsaugos sistemos. Į rinkas, kur vartotojų pasitikėjimas aukštas, lengviau patekti naujoms įmonėms su naujoviškais produktais.

Reikia **skatinti visas naujovių formas**, nes naujovės būna įvairios – ne tik technologinės, bet ir organizacijų ar paslaugų. Šioje sityje padidėjusi konkurencija yra veiksmingiausias įrankis naujovėms skatinti, tačiau prie to svariai prisidėti gali ir politikos priemonės bei naujovių rėmimo mechanizmai.

Labai svarbu turėti dar išsamesnę strategiją; to reikalauja ES užsibrėžtas tikslas pasiekti 3 % biudžetą moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai. Valstybės narės ir Bendrija jau ėmėsi reikšmingų priemonių siekdamos valstybinio finansavimo rodiklio – 1 % BVP iki 2010 m., tačiau tai ne vienintelis dalykas, nuo kurio priklausys privataus sektoriaus indėlis. Būtina užtikrinti palankias tyrimų ir technologijų plėtos investicijų Europoje grąžos perspektyvas. O tai jau lems kiti dalykai: ar bus naujoviškų produktų ir paslaugų paklausa, ar atsiras tinkamai parengtų ir atkaklių žmonių, kurie šiuos produktus ir paslaugas pateiktų rinkai, ar veiks reglamentavimo sistema, padėsianti jiems greitai patekti į vidaus rinką.

2. NAUJOVĖMS PALANKIOS APLINKOS SUKŪRIMAS ES

Viena priežasčių, kodėl ES naujovių potencialas iki šiol nebuvo pakankamai išnaudotas, yra išliekantys sistemos sąlygų trūkumai ir nuolatinis naujovės, kaip esminės vertybės, nuvertinimas visuomenėje. Šioje srityje visų lygių viešoji valdžia gali ir turėt skubiai taisyti padėtį. Įveikus šias kliūtis būtų galima labai pasistūmėti į priekį kuriant tikrą europinę naujovių erdvę.

2.1. Švietimas – pagrindinė sąlyga

Be švietimo, kaip esminės politikos, naujovės neturės tikro pagrindo. Švietimo sistema nuo ankstyvojo amžiaus turi ugdyti talentus ir kūrybiškumą. 2005 m. lapkričio 10 d. Komisijos komunikate[5] nurodomi svarbiausi gebėjimai, kurių reikia gyvenant ir dirbant šiuolaikinėje naujovių siekiančioje visuomenėje. Tai platesniu aspektu apibrėžti verslumo įgūdžiai , raštingumas, moksliniai ir matematiniai gebėjimai, kalbų mokėjimas, mokėjimo mokytis įgūdžiai, socialinė ir kultūrinė kompetencija. Taip pat ir skaitmeninis raštingumas, kuris yra *sine qua non* daugeliui kitų IRT bei jų naujovių potencialui įsisavinti. Pasitelkusi Atvirą koordinavimo metodą Komisija padės modernizuoti ir pertvarkyti švietimo sistemas, kad jos galėtų lavinti šiuos pagrindinius gebėjimus.

Pagrindinė problema yra **reikiamų įgūdžių nebuvimas**, ypač mokslo, inžinerijos ir IRT srityse. Pagal Eurostato duomenis apie žmogiškuosius išteklius mokslo ir inžinerijos srityse, Europos Sąjungoje absoliutus matematiką, mokslą ir technologiją studijuojančiųjų skaičius

---

[5] Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijai dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, Europos Komisija - COM(2005) 548 galutinis.

padidėjo[6], tačiau apskritai studentų, kurie renkasi studijuoti mokslo ir inžinerijos dalykus, toliau mažėja. Tai dar labiau pablogina ir taip jau kai kuriose šalyse nepalankią šios srities darbuotojų amžiaus struktūrą; kyla pavojus, kad Europos pajėgumas diegti naujoves gali tolydžio silpnėti. Su šia problema susiduria ne tik dauguma naujųjų valstybių narių, bet ir senosios narės – Austrija, Vokietija, Italija, Nyderlandai ir Portugalija (nors paskutiniaisiais metais absoliutūs studijuojančiųjų mokslą ir inžineriją skaičiai šiek tiek padidėjo).

Valstybių narių švietimo sistemos turėtų užtikrinti, kad netrūktų pagrindinių naujovėms reikalingų įgūdžių. Švietimas turi atitikti laiko dvasią. Kaip jau sutarta pagal integruotas Augimo ir darbo vietų kūrimo gaires, valstybės narės skatinamos prioriteto tvarka savo nacionalinėse reformų programose išsikelti ambicingus uždavinius, kuriais siekiama gerinti padėtį šiose srityse.

Būtina didinti **mokslo darbuotojų** geografinį ir tarpsektorinį **mobilumą**. Įgyjant naujų žinių bei įgūdžių ir ieškant naujų taikymo sričių labai svarbus vaidmuo tenka mobilumui tarp valstybių ir mobilumui tarp struktūrų, t. y. tarp akademinio pasaulio ir pramonės. Šiuo atžvilgiu nepaprastai svarbu įgyvendinti Bendrijos ir valstybių narių europinę strategiją sukurti atvirą bendrą konkurencingą mokslo darbuotojų darbo rinką su patraukliomis karjeros galimybėmis. Ir Bendrija, ir valstybės narės turi prisidėti prie šios strategijos įgyvendinimo ir užtikrinti, kad bent jau sektorių ar šalį paliekantys mokslo darbuotojai dėl laikinai patrauklesnio darbo nebūtų prarasti visam laikui.

2.2. Vidaus rinkos potencialo naudojimas

Vidaus rinkoje ir toliau esama kliūčių, trukdančių mobilumui ir neleidžiančių verslui plėstis tiek, kad būtų galima turėti naudos iš investicijų į mokslinius tyrimus ir naujoves – taip suvaržant ES naujovių potencialą. Šie barjerai trukdo ne tik prekėms ir paslaugoms bei jų įsigyti norintiems vartotojams, bet ir darbuotojų mobilumui bei rizikos kapitalo naudojimui. Jei norime sukurti europinę naujovių erdvę, šias kliūtis reikia pašalinti. Tai taip pat padidintų konkurenciją, kuri yra pagrindinis naujovių variklis.

Šiuo metu Komisija atlieka **vidaus rinkos tyrimą,** siekdama nustatyti konkrečius ateities politikos prioritetus. Šis tyrimas padės vidaus rinką padaryti palankesnę naujovėms.

Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas **paslaugų sektoriui**. Čia yra rimtų ir menkai išnaudotų galimybių naujovėms[7]. Paslaugų sektorius ne tik sudaro du trečdalius BVP ir darbo vietų, bet čia esama ir daug galimos sąveikos su pramonės naujovėmis. Kadangi paslaugų naujovės visų pirma yra labiau susijusios su verslo modeliu nei su naujų technologijų kūrimu, jos apskritai yra priimtinesnės mažiau technologiškai pažangiems regionams. Paslaugų direktyvos įsigaliojimas bus svarbus žingsnis kuriant tikrą vidaus paslaugų rinką, o tai labai paskatins naujoves. Siekiant visapusiškai išnaudoti paslaugų sektoriaus naujovių potencialą, ypatingą dėmesį reikia skirti tam, kad mažos ir vidutinės įmonės (MVĮ) galėtų lengviau gauti finansinių išteklių ir susipažinti su naujovių vadyba. Pagal Europos INNOVA iniciatyvą Komisija parengs iniciatyvesnį metodą, kaip paslaugų sektoriuje kurti ir remti jaunas naujoviškas MVĮ. Komisija ypač rems veiksmingesnius ryšius tarp universitetų, verslo įmonių ir finansinių grupių, kurių sąveika padės sukurti bendrą europinę inkubacinę platformą šiame sektoriuje.

---

6 Komisijos darbo dokumentas, SEC (2006) 639, p.19 http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport06.pdf

7 Darbo dokumentas „Naujovės paslaugų srityje“ bus pateiktas 2006 m. lapkritį.

Be to, labai svarbu sukurti sąlygas, kurios ES verslui duotų kapitalo grąžą visame pasaulyje, visose rinkose, kur Europos eksportas ir investicijos šiuo metu nepasiekia norimų rezultatų, pvz., Azijoje. Todėl naujovėms ES skatinti reikia **atvirų rinkų visame pasaulyje**. Be to, visame pasaulyje skatinant ES normas, standartus ir naujas iniciatyvas Europos įmonėms galima suteikti didelį pirmeivio pranašumą, kokį teikia ir toliau aprašyta pirmaujančios rinkos iniciatyva.

2.3. Reglamentavimo aplinkos gerinimas ir veiksmingo intelektinių nuosavybės teisių (INT) pagrindo užtikrinimas

Naujovėms reikia reglamentavimo aplinkos, kuri yra nuspėjama, gali prisitaikyti prie prekių ir paslaugų pokyčių ir net juos skatinti, apsaugoti intelektinę nuosavybę, nustatyti skaidrius suderintus standartus. Esama pažangos geresnio reglamentavimo[8] srityje ir Europos, ir nacionaliniu lygiu. Įmonių reglamentavimo administracinių išlaidų mažinimas labai prisidėtų prie naujovių diegimo veiklos. Be to, reglamentavimo aplinka turi stiprinti **vartotojų pasitikėjimą**, užtikrindama, kad esamos **apsaugos priemonės** būtų veiksmingai taikomos tiek naujiems, tiek esamiems produktams.

Reikia atidžiau **vertinti reglamentavimo poveikį** naujovėms. Reglamentavimas turėtų būti nuspėjamas, lankstus, paprastas ir veiksmingas. Reglamentavimas, nukreiptas į politikos tikslą, o ne į techninius sprendimus, kuriais tikslo siekiama, palieka erdvės naujoviškiems sprendimams. Būtent šio tipo teisės aktus Komisija ir toliau skatins; panašiai kaip „naują požiūrį“ jau taiko produktams reguliuoti. Komisija skatins laiku priimti ambicingus standartus, nukreiptus į veiklos rezultatą, o ne į technologiją.

Komisija tobulins institucinį **europinės standartizacijos** pagrindą. Ypač bus siekiama greičiau priimti skaidrius suderintus standartus ir labiau įtraukti MVĮ bei vartotojus į jų nustatymo procesą. Sparčiai besivystančiose technologijos srityse, pvz., IRT, privačios įmonės specifikacijos gali lengvai tapti faktiniais pramonės standartais. Jei taip atsitinka, svarbu, kad šie standartai netaptų kliūtimi kitiems patekti į rinką. Kaip jau parodė mobiliųjų ryšių sritis, laiku nustatyti skaidrūs suderinti standartai Europos įmonėms lemia pasaulinę sėkmę. Siekdama šio tikslo Komisija toliau dirbs su Europos standartų organizacijomis ir suinteresuotaisiais visuomenės atstovais. Komisija užtikrins, kad Europos teisės aktais būtų palengvintas tokių standartų naudojimas.

Intelektinės nuosavybės apsauga yra kita naujovių *sine qua non*. Jei išradimai ir kūriniai nėra tinkamai saugomi, nėra motyvacijos į juos investuoti. Be to, autoriams gali būti trukdoma jais naudotis kaip savo turtu. Pirmasis dalykas, kurio labai laukia MVĮ, yra galimų taikyti patentų procedūrų, suderinančių kainą su kokybe bei teisiniu tikrumu, nustatymas, o drauge ir tvarkos, kaip operatyviai, rentabiliai ir nuspėjamu būdu spręsti ginčus, įteisinimas. Komisija įsitikinusi, kad svarbiausias žingsnis yra priimti rentabilų **Bendrijos patentą**. Tuo tarpu siekdamos pašalinti rimtą kliūtį naujovėms, valstybės narės ir Komisija turėtų drauge tobulinti esamą patentų sistemą: ratifikuoti Londono protokolą ir toliau rengti Europos susitarimą dėl patentų ginčų nagrinėjimo teisine tvarka, užtikrinant, kad šie dokumentai būtų suderinti su Bendrijos teisės aktais.

---

[8] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendrijos Lisabonos programos įgyvendinimas: reglamentavimo aplinkos supaprastinimo strategija“ – COM(2005) 535, 2005 10 19.

Remdamasi Tarybos[9] išvadomis ir Komisijos rengiamomis viešomis konsultacijomis dėl būsimos patentų strategijos, Komisija iki 2006 m. pabaigos pristatys naują patentų strategiją. Be to, Komisija parengs visapusiškesnę INT strategiją, kuria siekiama skatinti naujų idėjų sklaidą. Strategija turi būti integruota ir galima įgyvendinti. Reikia labiau stengtis, kad naujovių bendruomenė, o ypač MVĮ ir viešosios mokslinių tyrimų organizacijos, suvoktų praktinius intelektinės nuosavybės apsaugos aspektus.

Reikia išnagrinėti, ar esamos INT priemonės tinka paslaugų sričiai. Konkretus uždavinys yra užtikrinti, kad esami mechanizmai, pagal kuriuos išduodami leidimai naudotis autorinių teisių saugoma medžiaga, tiktų naujoms skaitmeninėms paslaugoms. Komisija atlieka bendrą autoriaus teisių *acqui* patikrinimą, siekdama užtikrinti, kad teisės aktai ir jų taikymas būtų palankūs naujiems produktams, paslaugoms ir verslo modeliams atsirasti, vis išradingesniam į vartotoją orientuotam jų naudojimui bei jų sklaidai tarp valstybių. Iki metų pabaigos Komisija ketina pristatyti iniciatyvą dėl „autorinių teisių mokesčio".

Pagaliau geresnis INT apsaugos užtikrinimas užsienio rinkose yra esminis apsaugant Europos įmones, todėl Komisija savo pastangas sutelks į keletą prioritetinių šalių. Daugiau išteklių bus skiriama teisių turėtojams, o ypač MVĮ, remti ir padėti jiems spręsti konkrečias INT problemas trečiosiose šalyse.

2.4. Suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimo skatinimas

Priklausyti grupei – versle tai didelis konkurencinis pranašumas. **Grupės** padeda suartinti verslą, mokslinius tyrimus ir išteklius, taip greičiau pritaikydamos žinias rinkai. Sėkmingos grupės skatina ir stiprią konkurenciją, ir bendradarbiavimą, didina darbo našumą, pritraukia investicijas, skatina tyrimus, stiprina pramoninę bazę, kuria konkrečius produktus ar paslaugas ir tampa įgūdžių ugdymo židiniu. Pasaulinio lygio grupės pritraukia pačius gabiausius, nuolat naujoves kuriančius žmones – geriausias tokios grupės pavyzdys yra *Silicio slėnis*.

Štai todėl grupės politika tapo svarbiu valstybių narių naujovių politikos elementu, ir tai atsispindi jų nacionalinėse reformų programose; todėl ir Bendrijos priemonės remia grupės politiką. Naujos kartos Europos regioninės politikos programos 2007–2013 metams skatina požiūrį, kuris remiasi regioninėmis naujovių grupėmis, ir ne tik išsivysčiusiuose urbanistiniuose centruose, bet ir skurdesniuose ar kaimo regionuose. Būtent regiono lygmeniu daugelis verslo įmonių, o ypač MVĮ, bendradarbiauja vienos su kitomis ir su mokslo bei technologijų centrais. Todėl artumas tampa esminiu naujovių proceso veiksniu, didinančiu naujovių politikos veiksmingumą, jei ji susiejama su regiono ar vietos reikmėmis. Nauja valstybės pagalbos programa mokslo tyrimams, technologijų plėtrai ir naujovėms, kurią Komisija turės priimti iki šių metų pabaigos, turėtų padėti valstybėms narėms geriau paskirstyti esamus paramos biudžetus, *inter alia*, ir naujovių grupėms skatinti.

Be to, kad Europa galėtų visapusiškai išnaudoti savo grupių potencialą, jos turi įgyti kritinę masę ir strateginę orientaciją **aktyviau ir veiksmingiau bendradarbiaujant Europos valstybėms**, išplečiant veiklą už savo valstybės ribų. Taigi ateityje reikia kurti pasaulinio lygio Europos grupes. Remdama šį procesą Komisija parengs pranešimą apie stipriąsias nacionalinių ir tarptautinių grupių savybes, skatins praktinį bendradarbiavimą tarp regioninių

[9] Tarybos posėdis dėl konkurencijos (Vidaus rinka, pramonė ir moksliniai tyrimai), 2006 m. gegužės 29–30 d., Išvados 9334/06 (negalutinis variantas).

valdžios institucijų ir atitinkamų ekonominių subjektų ar asociacijų, remiančių sąveiką tarp grupių iniciatyvų. Siekiant sukurti bendrą Europos grupių darbotvarkę pirmieji šios iniciatyvos rezultatai bus pateikti 2007 m. rudenį Ministrų konferencijoje.

Žinių ekonomika pagrįsta žinių perkėlimu iš tų, kurie žinias generuoja tiems, kurie jas naudoja ir gali toliau praplėsti jų taikymo sritį. Reikia pagerinti žinių perkėlimą iš valstybinių mokslinių tyrimų institucijų trečiosioms šalims (įskaitant pramonės įmones ir pilietinės visuomenės organizacijas), o valstybės narės raginamos į tai atsižvelgti savo naujovių politikoje. Tai leistų atsirasti naujoms moksliniais tyrimais paremtoms rinkos galimybėms. Valstybinėms mokslinių tyrimų institucijoms, Europoje vykdančioms trečdalį visos mokslinių tyrimų veiklos ir technologijų plėtos, čia tenka ypač svarbus vaidmuo. Reikia toliau plėtoti ir geriau organizuoti visas žinių perkėlimo formas: pagal sutartį, bendrai ar bendradarbiaujant vykdomus mokslinius tyrimus, licencijavimą, publikavimą, mainus tarp profesionalių mokslo darbuotojų viešajame ir privačiame sektoriuose.

Komisija pateiks komunikatą dėl geresnio **žinių perkėlimo** iš viešosios mokslinių tyrimų bazės į pramonę visoje Europoje. Jame bus išdėstytos gairės, kaip valdžios institucijos galėtų įveikti pagrindinius esamus barjerus, kaip geriausiai suderinti mokslinių tyrimų veiklos ir technologijų lėtos rezultatų turėjimą, naudojimą bei susijusias intelektinės nuosavybės teises ir pagrindines viešųjų mokslinių tyrimų institucijų misijas.

Be to, Komisija tobulins **verslo rėmimo ir informacijos tinklus**. Jie skatins MVĮ įsisavinti naujas idėjas, padės jas paversti rinkoje paklausiais produktais ir paslaugomis. Jie padės užtikrinti, kad naujovių perdavimo ir europinės informacijos centrai MVĮ teiktų aukščiausio lygio verslo paslaugas.

Komunikate dėl „Universitetų modernizavimo darbotvarkės vykdymo“[10] jau buvo nurodyta keletas svarbių priemonių, leisiančių Europos universitetams pagerinti savo veiklą, veiksmingiau įsitraukiant į naujovių procesą. Siekiant šio tikslo labai svarbu universitetams suteikti pakankamai autonomijos kurti savas strategijas. Reikia stiprinti verslo ir universitetų struktūrinę ir strateginę partnerystes. Todėl būtina, kad universitetuose būtų skatinami darbuotojų mainai, mokoma ir skatinama daugiau verslumo, aplink universitetus būtų kuriami mokslo parkai, taip pat būtų pakankamai finansuojami naujai susiformavę mokslinių tyrimų padaliniai. Tai padės įveikti kultūrinį atotrūkį, kuris taip dažnai egzistuoja tarp universitetinių tyrimų ir verslo poreikių. Ryšių tarp universitetų ir vietos pilietinės visuomenės plėtojimas taip pat padėtų geriau įsisavinti naujoves vietiniu ir regioniniu lygiu.

Šių metų spalio mėnesį Komisija ketina pateikti pasiūlymą steigti **Europos technologijos institutą (ETI)** [11]**.** Tai bus integruota mokslo, verslo ir švietimo partnerystė, simbolizuojanti visų jos iniciatyvų kokybę. Jis turės tapti varomąja jėga ir nauju modeliu diegiant naujoves strateginėse tarpdisciplininėse srityse, kurios turi potencialą kurti naujoviškus sprendimus ir komercinį pranašumą, svariai didinančius Europos konkurencingumą. Čia susirinks geriausi Europos studentai ir mokslo darbuotojai bei dirbs kartu su pažangiausių verslų šakų atstovais plėsdami ir taikydami žinias bei mokslinius tyrimus, tobulindami tyrimų ir naujovių valdymo įgūdžius. Verslo atstovai bus įtraukti į visus instituto veiklos aspektus: jie bus Valdytojų tarybos nariai ir dalyvaus visoje mokslinių tyrimų bei švietimo veikloje (pradedant nuo

---

[10] Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui – Universitetų modernizavimo plano įgyvendinimo rezultatai - Švietimas, moksliniai tyrimai ir naujovės;–; COM(2006) 208, 2006 5 10.

[11] Europos technologijos institutas: tolesni žingsniai jo sukūrimo link; Komisijos komunikatas Europos Vadovų Tarybai – COM(2006) 276, 2006 6 8.

mokymo veiklos apibrėžimo ir dėstymo iki aktyvaus dalyvavimo atliekant mokslinius tyrimus.)

2.5. Finansinė paskata tyrimams ir naujovėms

Naujovės reikalauja kokybiškų mokslinių tyrimų, kurie planuojami ir vykdomi nuolat tarpusavyje bendraujant mokslo darbuotojams bei verslininkams. Prie Europos mokslinių tyrimų veiklos stiprinimo jau labai prisidėjo **Europos technologinės platformos**, kurios, pramonei vadovaujant, suburia visas suinteresuotąsias šalis, tarp jų ir mokslo darbuotojų bendruomenę bei finansų pasaulio atstovus. Nors platformų nustatytos mokslinių tyrimų darbotvarkės nėra Bendrosios mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programos priemonės, į daugumą jų buvo atsižvelgta Komisijai formuluojant pasiūlymus Septintajai bendrajai programai. Be to, per kovo Europos Vadovų Tarybos susitikimą visos valstybės narės nustatė nacionalinius mokslinių tyrimų siektinus rodiklius, kuriuos įvykdžius mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros investicijų lygis Europos Sąjungoje pakiltų nuo 1,9 % BVP iki 2,6 % BVP 2010 m. Tai teisingas žingsnis, tačiau lieka pagrindinė problema – kaip sukurti palankią aplinką privačioms investicijoms į mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir naujoves.

Septintojoje bendrojoje programoje 2007–2013 metais Europoje numatoma didinti finansavimą bendrai atliekamiems moksliniams tyrimams; lėšos bus skiriamos per įvairius jau esamus ir naujus projektus. **Europos mokslinių tyrimų tarybos** įsteigimas skatins lenktyniavimą tarp geriausiųjų ir nukreips lėšas ES lygiu į pirmaujančius mažai tirtų sričių moksliniai tyrimus

Bendrosios technologinės iniciatyvos (BTI) yra naujas finansavimo projektas, vykdomas pagal Septintąją bendrąją programą. Tai naujas planas, skirtas įgyvendinti ypač ambicingas mokslinių tyrimų ir technologijų darbotvarkes, reikalaujančias didelių valstybės ir privačių investicijų Europos lygiu. Tai bus iniciatyvos, kurių užmojis ir mastas tokie, kad esami finansavimo projektai yra nepakankami trokštamiems tikslams pasiekti. Suburdamos visus suinteresuotuosius subjektus bendrai sutartoms pramonės įkvėptoms mokslinių tyrimų darbotvarkėms, BTI paspartins naujų žinių kūrimą, leis geriau diegti tyrimų rezultatus į strategines technologijas ir ugdys reikiamą specializaciją aukštųjų technologijų sektoriuje, kuris ateityje lems ES pramonės konkurencingumą. Iš pradžių galimos BTI nurodytos šešiose srityse, kurios turi pakankamai didelį potencialą stiprinti Europos naujovių diegimo pajėgumą. Atsižvelgus į patirtį ateityje BTI bus galima siūlyti ir kitose srityse.

Valstybės narės nusprendė siekti, kad **naujose sanglaudos politikos programose 2007–2013 metams** didelė viso 308 mlrd. eurų finansinio paketo dalis būtų atidėta investicijoms į žinias ir naujoves. Raginama, kad valstybės narės ir regionai nusistatytų ambicingus tikslus šioje srityje. Tai atitinka ir Bendrijos Sanglaudos politikos 2007–2013 m. strategines gaires, kuriose valstybėms narėms ir regionams siūloma nurodyti konkretų biudžetą, skirtą eksperimentams ir investicijoms į naujoves, numatytas nacionalinėse ir regioninėse naujovių strategijose. Tai leistų valstybėms narėms visoje Europoje sukurti solidžias mokslinių tyrimų ir naujovių sistemas, įskaitant ir regioninio lygio naujovių rėmimo sistemas. Naujovių iniciatyvas iš dalies finansuos ir Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, siekiant, kad būtų kuriami nauji aukštos kokybės pridėtinės vertės produktai ir kad būtų skatinamas tvarus gamtos išteklių naudojimas. Remiant naujoves reikia geresnės sąveikos tarp atskirų valstybių ir Bendrijos pastangų: nacionalinėms naujovių politikos darbotvarkėms įgyvendinti turėtų būti visu pajėgumu naudojamos visos turimos Bendrijos priemonės.

Siekdama remti naujoves, **Konkurencijos ir naujovių programa (KNP)**, skatinanti energetikos, ekologines ir IRT naujoves, savo veiksmus glaudžiai derina su 7-ąja bendrąja mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programa. KNP visų pirma numato 60 % padidinti finansines priemones verslumui ir naujovėms remti. Neseniai paskelbtame komunikate „Dėl MVĮ augimo finansavimo“ numatomi tolesni veiksmai, kaip padėti šioms įmonėms gauti finansavimą, o tai iki 2013 m. galėtų patrigubinti ES rizikos kapitalo investicijas (arba investicijas, skirtas su verslo pradėjimu susijusiai rizikai).

Bendradarbiaudama su Europos investicijų banku (EIB) Komisija parengs **rizikos pasidalijimo finansinę priemonę (RPFP)**, kuri paskolomis ir garantijomis rems investicijas į didelės rizikos mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir parodomuosius projektus. Pagal 7 – osios bendrosios programos pasirinktas temas ir veiklą Bendrija šiai priemonei skirs iki 1 mlrd. eurų, tokią pat sumą – iki 1 mlrd. eurų – skirs ir EIB. Stiprindama EIB pajėgumą finansuoti mokslinius tyrimus, Bendrija sutelks daugelio Europos bankų bei finansinių institucijų pastangas ir nukreips jas į mokslinius tyrimus ir naujoves, taip didindama privačias investicijas bei finansavimą šioje srityje.

Kaip papildomą priemonę, padedančią gauti finansavimą verslui (įskaitant paslaugas) vystyti, Komisija ir Europos investicijų fondas pradėjo naujovišką struktūrinių fondų panaudojimo iniciatyvą, kuri mažoms įmonėms padės apsirūpinti finansais. Vadinamoji **JEREMIE** iniciatyva („Bendri Europos ištekliai, skirti MVĮ“) bus vykdoma remiantis sanglaudos politikos programomis ir ja bus siekiama padėti valstybėms narėms sukurti gerai apgalvotus finansinius instrumentus MVĮ remti; pagal ją numatoma, kad EIF ekspertai padės programų vadovams susidoroti su sudėtingu uždaviniu: kaip apsirūpinti įvairiomis rizikos kapitalo formomis pagal regiono poreikius ir prioritetus. Valstybės narės raginamos aktyviai naudotis šia iniciatyva – kaip papildomu kapitalo ir profesinės patirties šaltiniu.

Neseniai Komisija priėmė **naujas valstybės pagalbos gaires**[12] dėl rizikos kapitalo. Naują valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir naujovėms programą Komisija priims iki šių metų pabaigos. Drauge šios programos padės valstybėms narėms geriau nukreipti valstybės pagalbą į blogai veikiančius rinkos elementus, trukdančius apsirūpinti rizikos kapitalu ir tinkamai finansuoti mokslinius tyrimus bei naujovių diegimo veiklą. Mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir naujovių programoje Komisija ketina užtikrinti finansavimą išplėstoms mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir naujovių kategorijoms ir svarsto įtraukti keletą tikslinių naujoves remiančių priemonių, pvz., pagalbą jaunoms naujoviškoms ką tik susikūrusioms įmonėms, konsultacines ir pagalbines paslaugas, kvalifikuotų darbuotojų skolinimą, procesų ir organizacijų naujoves, naujovių grupes. Valstybės narės turėtų nukreipti savo valstybės pagalbos biudžetus į šias priemones, atsižvelgdamos į savo įsipareigojimą skirti „mažiau bet tikslingesnės pagalbos”.

Mokesčių lengvatos taip pat gali būti svarbi politikos priemonė, kuria valstybės narės gali naudotis skatindamos verslo tyrimus, naujoves ir privačias investicijas nepažeidžiant Bendrijos teisės aktų. Pastaruoju metu daugelis valstybių narių įvedė naujų lengvatų arba padidino esamas. Valstybės narės turėtų perimti gerąją praktiką, didinančią bendrai taikomų mokesčių lengvatų, skatinančių mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, veiksmingumą ir optimizuojančią jų naudojimą. Vėliau šiais metais Komisija pristatys komunikatą, pateikiantį

---

[12] Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos rizikos kapitalo investicijoms į MVĮ; 2006 7 19, http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/risk_capital_guidelines_en.pdf.

detalias gaires šiais klausimais, susijusiais su moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skirtų bendrai taikomų mokesčių lengvatų kūrimu bei vertinimu.

2.6. Vyriausybės rodomas pavyzdys

Viešasis sektorius turi pirmasis viešojo valdymo srityje įgyvendinti naujoviškus požiūrius ir naudoti naujas technologijas bei procedūras. Tai leistų geriau tenkinti piliečių poreikius ir gerinti viešųjų paslaugų kokybę, didinant darbo našumą.

Visoje ES, o ypač jos viešajame sektoriuje, **informacinės ir ryšių technologijos** (IRT) dažniausiai naudojamos menkai. Jos labai svarbios vystant viešąsias paslaugas: platesnis IRT įsisavinimas ir naudojimas viešųjų paslaugų srityse (pvz., sveikatos apsaugos sektoriuje) ne tik padidintų viešojo sektoriaus produktyvumą, bet ir atvertų dideles rinkas naujoviškiems IRT produktams bei paslaugoms.

Geriau organizuojami **viešieji pirkimai** gali padėti rinkai įsisavinti naujoviškus produktus ir paslaugas, kartu didindami viešųjų paslaugų kokybę tose rinkose, kur viešasis sektorius yra stambus pirkėjas. Norint to pasiekti perkančiosios institucijos privalo apibūdinti savo poreikius plačiu ir vykdomos veiklos aspektu. Tai leistų paslaugos ir (arba) produkto siūlytojams pateikti geresnių ir įvairesnių problemos sprendimų. Viešieji pirkėjai turi tapti „protingais vartotojais“, kurie planuoja, ką pirkti, kaip pirkti ir kas pirks. Kaip nurodoma Aho ataskaitoje, perkant reikia atsižvelgti ir į išlaidas, kurios galimos naudojant produktą ar paslaugą per visą jo (jos) gyvavimo ciklą, o ne vien tik į kainą pirkimo metu. Viešieji pirkėjai galėtų sujungti savo pajėgas keisdamiesi patirtimi, idėjomis ir kartu pasiekti didelę užsakymo apimtį. Tai skatintų naujovių paklausą ir leistų viešajai valdžiai įsigyti geresnės kokybės produktus ir paslaugas.

Vadinamieji ikikomerciniai pirkimai yra dar Europos valdžios institucijų neišnaudota galimybė. Pvz., JAV jie vaidina labai svarbų vaidmenį šalies ekonomikoje ne tik diegiant naujoves gynybos, erdvės ir saugumo srityse, bet ir tokiuose viešuose sektoriuose kaip transportas, sveikatos apsauga, energetika ir IRT. Kai rinkoje komercinių sprendimų nėra, ikikomerciniai pirkimai gali padėti valdžios institucijoms gauti specialiai jų poreikiams sukurtus technologiškai naujoviškus sprendimus. Atliekant ikikomercinius pirkimus viešieji pirkėjai neužsako sukurti konkretaus mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros sprendimo, bet prašo alternatyvių pasiūlymų visuomenei svarbiai problemai spręsti.

Rinkos supažindinimas su ilgalaikiais planais ir techninis dialogas tarp pirkėjų bei rinkos gali padėti skatinti naujoviškus sprendimus. 2004 m. priimtos Pirkimų direktyvos[13] teikia daug galimybių dalyvauti su naujovėmis susijusiuose konkursuose. Be to, šiose direktyvose yra nuostatos, kurios turėtų palengvinti MVĮ patekti į viešųjų pirkimų rinkas ir jose dalyvauti. Viešosios institucijos turėtų išnaudoti šias galimybes. Valstybės narės taip pat raginamos imtis konkrečių naujoves ir mokslinius tyrimus skatinančių veiksmų tobulindamos viešųjų pirkimų praktiką, nustatytą Lisabonos nacionalinėse reformų programose, kaip siūloma integruotose augimo ir darbo vietų kūrimo gairėse.

Komisijos tarnybos rengia ir vėliau šiais metais išleis vadovą apie tai, kokių galimybių su naujovėmis susijusiems komerciniams ir ikikomerciniams konkursams teikia viešųjų pirkimų

[13] Direktyvos: Nr. 2004/18 ir Nr. 2004/17.

direktyvos. Tai svarbus žingsnis, padedantis suprasti, kaip perkančiosios institucijos gali prisidėti prie naujovių puoselėjimo.

3. PADĖTI ATSIRASTI PIRMAUJANČIOMS NAUJOVIŲ RINKOMS

Veiksmingesnės ir konkurencingesnės sistemos sąlygos yra pagrindinė prielaida sėkmingam naujovių įsisavinimui ES, bet to nepakaks, kad būtų kompensuotas nuolatinis ES naujovių stygius, palyginti su pagrindiniais konkurentais. Kaip teisingai pabrėžta Aho ataskaitoje, Europa turi siekti tikslingiau kurti naujovėms palankias rinkas, sudarant geresnes sąlygas technologines ir netechnologines naujoves paversti komerciniais produktais.

Todėl siūloma pradėti **naują pirmaujančios rinkos iniciatyvą**, kuria siekiama pagerinti sąlygas kuriant ir rinkoje realizuojant naujus produktus ir paslaugas perspektyviose srityse. Reikia nustatyti sritis, kur kliūčių šalinimas, iš esmės pagerintų konkurencijos procesą ir leistų atsirasti naujoms rinkoms. Iš esmės tai bus koordinuoti veiksmai, jungiantys aprūpinimo priemones (paramą moksliniams tyrimams finansuoti, kuri bus teikiama pagal 7- ąją bendrąją programą) ir veiksmus, kuriais siekiama suprasti konkurencingos rinkos poreikį naujoviškiems produktams bei paslaugoms bei jį skatinti. Politikos kūrėjai galėtų išanalizuoti reglamentavimo aplinką bei standartų nustatymą, geriau pasinaudoti galimybėmis, kurias teikia viešųjų pirkimų taisyklės, ir gerinti bendrą rinkos aplinką, kuri skatintų naujovėms palankesnę kultūrą. Tokia iniciatyva gali sukurti dinamišką didėjančios paklausos ir gausėjančių naujovių ciklą, nes ji sukuria geresnes sąlygas naujovių pirmeiviams nerinkdama laimėtojų ir nepropaguodama atskirų technologijų.

Praktiškai, reikėtų taikyti sisteminį ir ilgalaikį požiūrį visoms turimoms politikos priemonėms bei jas derinti vienas su kitomis, kad būtų užtikrinta, jog laiku atsiras palankios konkurencingos rinkos sąlygos naujoms technologijoms diegti. Tam reikės susitarti dėl bendro valstybių narių ir Bendrijos požiūrio, taip pat deramai atsižvelgti į valstybėse narėse jau esamas panašias iniciatyvas.

Prioritetinių sričių nustatymą turėtų lemti rinka, visapusiški atsižvelgdama į būtinybę išsaugoti laisvą ir teisingą konkurenciją. Ši iniciatyva atvira visoms sritims, tačiau yra akivaizdus viešas interesas padėti atsirasti tokiems sprendimams, kurie atitiktų piliečių rūpesčius. Visų pirma, tai bus sritys, kuriose viešoji valdžia vaidina svarbiausią vaidmenį, šalindama esamas kliūtis, trukdančias naujiems produktams patekti į rinką. Tačiau to nederėtų daryti naujovių rėmimo sąskaita tradiciškesniuose sektoriuose.

Komisija įsitikinusi: jei visuomenė suprastų, jog naujovės gali išspręsti jos rūpesčius, toks supratimas iš esmės prisidėtų prie naujovėms palankios visuomenės kūrimo, įtikinant piliečius jų naudingumu.

Praktiškai, Komisija remsis Technologinėmis platformomis ir Europos INNOVA naujovių grupėmis[14], kurios yra gerai pasirengusios nustatyti konkrečių technologinių sričių ir sektorių spragas bei galimybes. Visų pirma ilgalaikės strateginės technologinių platformų mokslinių tyrimų darbotvarkės leidžia suprasti, kokių tolesnių veiksmų reikia imtis.

Ekologinės naujovės yra sritis, teikianti didelių perspektyvų atsirasti naujovėms palankioms pirmaujančioms rinkoms. Ekologinėms naujovėms vystyti stiprų postūmį gali duoti aplinkos

---

[14] Žr. Europos INNOVA naujovių grupės http://www.europe-innova.org/index.jsp.

politika, parengdama geras reglamentavimo taisykles ir į rinką orientuotas priemones. Pvz., būtų galima sukurti mechanizmą, kad dabartiniai „geriausi rinkos rezultatai“ tam tikroje produktų grupėje būtų įtvirtinti kaip siektina norma tam tikram laikotarpiui, o kitos įmonės būtų skatinamos į ją lygiuotis. Ekologines naujoves tai pat galima skatinti ir remiant mokslo bei verslo bendradarbiavimą perspektyviose srityse, t. y. statyboje, eksploatuojant vandens ūkį, biopramonėse, surenkant anglį bei ją saugojant ar perdirbant.

Diegiant ekologines naujoves, tikslų nustatymas veiksmingesniam energijos naudojimui gali pasitarnauti kaip modelis kitiems energetikos aspektams: šiuo klausimu rengiamas veiksmų planas konkrečiai padės siekti šio tikslo. Į tai reikėtų žiūrėti plačiau, atsižvelgiant į neseniai paskelbtą Žaliąją knygą[15] apie Europos strategiją tvariam, konkurencingam ir saugiam energijos naudojimui ir į rengiamą Europos energetikos strategijos apžvalgą.

Galimos naujovėms palankios pirmaujančios rinkos pavyzdys: „protingi“, mažai energijos naudojantys pastatai

Pirmaujančios rinkos atsiradimas „protingiems“, energijos beveik nenaudojantiems pastatams atvertų naujų verslo galimybių (išmaniosioms paslaugoms, statybiniams blokams, dalims bei medžiagoms, naujiems energijos tiekimo šaltiniams) ir gerokai sumažintų Europos priklausomybę nuo iškastinio kuro bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir kitų teršalų emisiją.

„Protingų“, mažai energijos naudojančių pastatų koncepcija atveria visiškai naujos, technologiškai intensyvios Europos rinkos galimybę; tai būtų rinka su akivaizdžiu pasaulinio eksporto potencialu. Europos statybos technologijos platforma, pramonei vadovaujant, jau subūrė daug suinteresuotųjų šalių (klientų ir vartotojų organizacijas, energijos tiekimo įmones, vietines ir regionines valdžios institucijas, medžiagų, įrangos gamintojus, architektus, inžinierius ir svarbiausius technologijų specialistus) strateginei mokslinių tyrimų darbotvarkei sukurti. Galvojama ir apie paklausos formavimo priemones, kurios skatintų naujų technologijų ir paslaugų paklausą, pvz., iniciatyvas, skatinančias veiksmingą energijos naudojimą viešajame sektoriuje, geresnes viešųjų pirkimų struktūras ir Intelektinės nuosavybės teisių interpretavimo pakeitimus[16].

Reikia Europos politikos darbotvarkės, kuri šalintų išliekančias kliūtis ir užtikrintų metodų ir veiklos vertinimo kriterijų sklaidą bei taikymą, nuosekliai integruotų esamas reglamentavimo procedūras ir iniciatyvas, pavyzdžiui, ES direktyvas dėl statybos ir energetikos veiklos, ES veiksmų planus, nacionalinius teisės aktus, Žaliąją knygą apie energiją ir Kioto įsipareigojimus dėl išmetalų.

Kitų sričių pavyzdžiai: **vidaus saugumas ir gynyba** – pastaruoju metu ši sritis kelia susirūpinimą visame pasaulyje, ir reikia ieškoti naujovių viešojo transporto, viešosios erdvės organizavimo ir sienų apsaugos srityse. **Erdvė** – dar viena sritis, teikianti plačių ir ilgalaikių galimybių aukštųjų technologijų naujovėms (itin svarbiose Komisijos „Galileo“[17] ir GMES (Pasaulinė aplinkos ir saugumo stebėsena) programose dalyvaujantys vieši investuotojai turi dalytis žiniomis apie sistemą ir jos mastą su verslo atstovais, nes kai kurie dalykai gali turėti

---

15 Žalioji knyga apie energijos vartojimo efektyvumą, – COM (2005) 265, 2005 6 22.

16 Šiuo metu statybos sektorius neturi patikimų oficialių priemonių, apsaugančių intelektinę nuosavybę ir patentus.

17 Siekiant tenkinti kuo įvairesnių vartotojų poreikius, reikia ES lygiu svarstyti idėją dėl jaunų išradėjų konkurso (derinant su jau esamais konkursais), skirto kurti būsimas programas Galileo signalui.

naudojimo potencialą žemesnėje pakopoje erdvės sektoriuje ir su erdve nesusijusiuose sektoriuose, atskleisti galimybes, kurias erdvės sprendimai atveria verslui. **Transportas** – poreikis veiksmingai naudoti energijos išteklius atveria dideles galimybes. **Jūrinės technologijos ir produktai**, **leidžiantys naujai panaudoti jūrą** – pvz., gręžiniai giliai jūros dugne, pažangiųjų biotechnologijų naudojimas, atviroje jūroje auginamos jūrinės kultūros, atnaujinami energijos ištekliai, vandenynų erdvės stebėsenos ir priežiūros technologijos teikia perspektyvių galimybių. **Sveikatos apsauga –** čia esama didelio naujų produktų ir paslaugų augimo potencialo (pvz., el. sveikata, individualiai pritaikyti sprendimai, leidžiantys pagyvenusiems žmonėms toliau gyventi savarankiškai, naujoviški vaistai ir medicinos įranga, galintys tiesiogiai padėti pacientams ir didinti konkurenciją), arba **gerovė ir kultūra** – pvz., kūrybinio turinio paslaugos, kurios, plečiantis plačiajuosčio interneto tinklams, gali įgauti naują dimensiją, ir suteikiančios piliečiams ir verslo įmonėms galimybę namuose ir keliaujant naudotis kūrybiniu turiniu – garso ir vaizdo produktais, žaidimais bei kultūros informacija. Tai rinkų pavyzdžiai, kur viešais sektorius vaidina svarbų vaidmenį.

Remdamasi informacija iš įvairių šaltinių (įskaitant ir viešas konsultacijas) Komisija atliks išsamų tyrimą, kuriuo bus siekiama nustatyti galimas sritis, kuriose pasiūlos ir paklausos priemonių derinys galėtų padėti atsirasti naujovėms palankioms rinkoms. Šiuo tikslu jau pradėtos neoficialios Europos technologinių platformų ir INNOVA naujovių grupių konsultacijos. Atsižvelgdama į abiejų konsultacijų rezultatus ar galimą kitą naudingą informaciją (pvz., iš regioninių naujovių tinklų, kurie veiks pagal būsimą ekonominių pokyčių regionams iniciatyvą) ir priemonių, skirtų pirmaujančioms rinkoms atsirasti, bei jų poveikio tyrimo rezultatus, Komisija pasiūlys **išsamią strategiją**. Joje bus nurodyta, kokį galimą teigiamą poveikį tai padarys augimui ir darbo vietoms. Kaip pirmasis žingsnis, ši koncepcija bus išbandyta 2007 m., bandomuoju etapu taikant ją ribotam sričių skaičiui.

Komisija ketina įgyvendinti šią naujovėms palankią pirmaujančios rinkos iniciatyvą, veikdama pagal esamus teisės aktus ir remdamasi esamomis institucinėmis struktūromis. Ryžtingiausias žingsnis, leisiantis pasiekti proveržį, bus visiškas politinis visų suinteresuotųjų šalių įsipareigojimas padėti nustatyti ir šalinti naujovėms palankių rinkų atsiradimo kliūtis. Komisija vadovaus šiam procesui ir skatins bendradarbiavimą siekiant bendros darbotvarkės.

4. GERESNIS EUROPOS NAUJOVIŲ VALDYMAS

Gerinant ES veiklą diegiant naujoves, reikės ilgalaikių įsipareigojimų įvairialypei veiksmų programai. Joks atskiras veiksmas ar veikėjas negali pasiekti norimų rezultatų ar spartesnio augimo lygio. Tik bendros visų viešųjų ir privačių suinteresuotųjų subjektų pastangos, kai reikia, sutelktai dirbant drauge, ir, kai reikia, varžantis vieniems su kitais, gali lemti tokį naujovių įsisavinimą visuomenėje, kokio reikia.

Politinis vadovavimas yra ypač reikalingas valdant **struktūrinius pokyčius**, neišvengiamai susijusius su žiniomis besiremiančia ir naujovėms atvira visuomene, kurią kurti skatina šis komunikatas. Verslo įmonėms taip pat tenka svarbus vaidmuo: jos privalo pademonstruoti **bendrovių socialinės atsakomybės** jausmą prisidėdamos prie naujovių diegimo. Didesnės investicijos į mokslinius tyrimus ir naujoves yra geriausias būdas didinti jų konkurencingumą. Tuo pat metu socialiai atsakingi verslai turėtų suvokti, kad greiti technologijos pokyčiai kelia rūpesčių piliečiams. Padėdami piliečiams spręsti šiuos rūpesčius, verslo atstovai skatintų juos labiau pasitikėti naujovėmis. Naujovių procesas turi būti organizuojamas taip, kad pokyčiai būtų ne tik priimtini žmonėms, bet kad taip pat atsivertų žmogiškųjų išteklių valdymo galimybės, kurios lemia aukštesnį darbo našumą.

Politiniu lygmeniu valstybės narės privalo ir toliau pripažinti bei nuolat palaikyti naujoves – kaip **svarbiausią esamos Partnerystės augimui ir darbo vietų kūrimui prioritetą**. 2005 m. ir 2006 m. pavasarį posėdžiavusi Europos Vadovų Taryba parėmė šį požiūrį, tačiau reikia padaryti dar daugiau, kad naujovės Europos darbotvarkėje išliktų matomas ir esminis uždavinys. Komisija sveikina pirmininkaujančios šalies ketinimą neoficialiame valstybių ir vyriausybių vadovų susitikime aptarti naujoves (Lahti, 2006 m. spalio 20 d.). Komisija tikisi, kad Lahti viršūnių susitikimo rezultatas bus tas, kad valstybės narės naujoves remiančias deklaracijas pavers konkrečiais darbais.

Siekiant įgyvendinti Komisijos nurodytas politikos kryptis būtina **tobulesnė naujovių valdymo struktūra**, aprėpianti visus naujovių lygius. Pirmiausia visose **valstybėse narėse** reikia sukurti stiprias naujovių sistemas, besiremiančias visais šiame komunikate išvardytais naujovių įrankiais: švietimu, moksliniais tyrimais, žinių perkėlimu, verslo įmonėmis ir finansais. Šiuo tikslu siūloma, kad valstybės narės naudotų pagal Lisabonos procesą sukurtus nacionalinius koordinavimo mechanizmus, skirtus stebėti, kaip veiksmingai įgyvendinamos jų naujovių strategijos.

Atnaujintos Lisabonos strategijos valdymo struktūra numato politikos diskusijų forumus ir apsikeitimus gerąja naujovių praktika **ES lygiu**, vykdomus pagal sutartimis pagrįstą daugiašalės priežiūros procesą. Teminės diskusijos apie naujoves įvairiose Tarybos grupėse 2006 m. rudenį suteiks papildomos informacijos Komisijos 2007 m. Metiniam pažangos pranešimui ir duos impulsą Tarybos diskusijoms 2007 m. pavasarį. Visų pirma, vertindama pažangos pranešimus apie nacionalinių reformų programų vykdymą (jie turi būti pateikti iki spalio 15 d.) Komisija ypač atidžiai nagrinės, kokias reformas bei politikos priemones įgyvendina valstybės narės kurdamos naujovių sistemas, ir tai apibendrins savo Metiniame pažangos pranešime. Šiuo atžvilgiu Konkurencijos taryba yra prašoma reguliariai vertinti nacionalinių naujovių politikos poveikį konkurencijai.

Atnaujintos Lisabonos strategijos valdymo ciklas numato integruotų gairių priėmimą; jomis vadovaujamasi trejus metus. Kita integruotų gairių redakcija 2008 m. kitam trejų metų ciklui suteiks galimybę atsižvelgti į patirtį įgyvendinant nacionalines reformų programas 2005–2008 metais ir į šiame komunikate išdėstytas naujas politikos kryptis. Bendrijos teisės aktų poveikio vertinimai aiškiai reikalauja atsižvelgti į reglamentavimo poveikį naujovėms: šie teisės aktai bus vertinami siekiant juos pagerinti pagal bendrą Komisijos poveikio vertinimo gairių apžvalgą.

Pagrindinė kompetencija puoselėti naujoves dažnai yra **regioniniu lygmeniu**. Todėl regionus reikia įtraukti rengiant ir įgyvendinant nacionalines reformų programas, skatinti juos kurti savas regionines naujovių strategijas. Reikia imtis papildomų veiksmų, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos politikos mokymui ir gerosios praktikos sklaidai tarp valstybių narių. Šiuo tikslu *Pro INNO Europe* pasiūlys platformą, kuri suburs regioninės ir nacionalinės politikos kūrėjus, siekdama gerinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą bendrų interesų srityse. Pramonės grupės yra puikus tokio bendradarbiavimo pavyzdys. Kaip papildomą iniciatyvą Komisija valstybėms narėms siūlys Ekonominių pokyčių regionams iniciatyvą, vykdomą pagal naujas sanglaudos politikos programas. Ši iniciatyva regionus suburs į tinklus, kad jie galėtų plėtoti gerąją praktiką svarbiausiose srityse – moksliniuose tyrimuose ir naujovėse – ir naujas idėjas perkelti į projektus, kurie bus remiami pagal šias programas.

Pagaliau, privatūs suinteresuotieji subjektai yra esminis veiksmingos naujovių sistemos elementas, todėl juos reikia visapusiškai įtraukti į politikos prioritetų nustatymą. Valstybės

narės raginamos, kur reikia, puoselėti viešąją ir privačią partnerystę, kad privatus sektorius labiau įsitrauktų į švietimą, mokslinius tyrimus ir finansavimą.

5. KELIAS Į NAUJOVIŠKESNĘ EUROPĄ

ES naujovių sistemos trūkumus galima apibendrinti kaip naujovių išteklių ir pajėgumų, naujovių skatinimo priemonių ir sąveikos tarp naujovių veikėjų trūkumus.

Pastaraisiais metais imtasi veiksmų siekiant ištaisyti šiuos trūkumus ir nacionaliniu, ir Bendrijos lygiu. 3 % veiksmų planas[18] ir 2005 m. spalio mėn. Komisijos komunikatas „Daugiau mokslinių tyrimų ir naujovių“ buvo svarbūs žingsniai siekiant šio tikslo.

Šis komunikatas minėtus veiksmus pateikia **platesniu aspektu**. Juo siekiama skatinti ir naujovių pasiūlą, ir naujovių paklausą. Taip daroma atsiliepiant į Aho ataskaitos rekomendacijas. Jis padėjo pagrindą įvairialypei naujovių strategijai, kurios reikalavo pavasario Taryba. Strategijos tikslų galima pasiekti tik jei į jos įgyvendinimą įsitrauks daug veikėjų: Bendrijos, valstybių narių bei jų regionų lygiu. Taip pat raginama, kad į šį procesą įsitrauktų ne tik viešosios valdžios institucijos, bet ir verslo sektorius bei pilietinė visuomenė.

Toliau pateikiama **10 veiksmų**, turinčių ypatingą politinę svarbą Lisabonos strategijoje augimui ir darbo vietoms:

1 veiksmas: Valstybės narės raginamos gerokai padidinti valstybės biudžetą skirtą švietimui ir nustatyti bei šalinti kliūtis **švietimo sistemose**, trukdančias kurti naujovėms palankią visuomenę. Ypač jos privalo įgyvendinti rekomendacijas, pateiktas komunikate „Dėl universitetų modernizacijos darbotvarkės vykdymo“[19], kuriomis siekiama gerinti švietimą ir naujovių ugdymą.

2 veiksmas: Įsteigti **Europos technologijos institutą,** kuris padėtų padidinti Europos naujovių pajėgumą ir veiklą. Komisija ketina pateikti pasiūlymą 2006 m spalio mėn. ir 2009 m. ETI turi pradėti savo veiklą.

3 veiksmas: Bendrija ir valstybės narės turėtų toliau plėtoti ir įgyvendinti strategiją atvirai, bendrai ir konkurencingai Europos **mokslo darbuotojų darbo rinkai** su patraukliomis karjeros galimybėmis sukurti. Strategija turėtų numatyti ir galimas mobilumo skatinimo priemones.

4 veiksmas: Siekiant gerinti menką mokslinių tyrimų rezultatų įsisavinimą Europoje, 2006 m. Komisija priims komunikatą, kuriame bus valstybėms narėms ir suinteresuotosioms šalims rekomenduotos neprivalomos gairės ir veiksmai, padėsiantys **perkelti žinias** iš universitetų ir kitų **valstybinių mokslinių tyrimų organizacijų** į pramonę.

5 veiksmas: 2007–2013 m. ES **sanglaudos politika** bus mobilizuota paremti regionines naujoves. Visos valstybės narės turi siekti, kad iš 308 mlrd. eurų sumos didelė dalis būtų atidėta investicijoms į žinias ir naujoves.

---

18 Komisijos komunikatas „Investavimas į mokslo tyrimus: Europos veiksmų planas“, COM(2003) 226 galutinis/2, 2003 6 4.

19 Universitetų modernizavimo plano įgyvendinimo rezultatai – Švietimas, moksliniai tyrimai ir naujovės, – COM(2006) 208, 2006 5 10.

6 veiksmas: Iki 2006 m. pabaigos Komisija priims naują **Valstybės pagalbos** moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir naujovėms programą, padėsiančią valstybės narėms geriau nukreipti valstybės pagalbą į blogai veikiančius rinkos elementus, trukdančius mokslinių tyrimų ir naujovių veiklai. Valstybės narės turėtų nukreipti valstybės pagalbos biudžetus šių tikslų įgyvendinimui, atsižvelgdamos į bendrą įsipareigojimą teikti „mažiau, bet tikslingesnės pagalbos". Vėliau 2006 m. Komisija pristatys komunikatą su išsamiomis gairėmis, nurodančiomis, kaip kurti ir vertinti **moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skirtas** bendrai taikomas **mokesčių lengvatas**.

7 veiksmas: Remdamasi neseniai vykusiomis viešomis konsultacijomis, Komisija iki 2006 m. pabaigos pristatys naują **patentų strategiją**, o iki 2007 m. parengs išsamesnę **INT strategiją**, skatinančią *inter alia* naujų idėjų sklaidą.

8 veiksmas: Remdamasi autorinių teisių *acquis* tyrimu, Komisija toliau tęs darbą, kad užtikrintų, jog teisinis pagrindas ir jo taikymas yra palankūs naujų **skaitmeninių produktų, paslaugų ir verslo modelių** plėtrai. Iki 2006 m, pabaigos Komisija pasiūlys „autorinių teisių mokesčio" iniciatyvą.

9 veiksmas: 2007 m Komisija išbandys strategiją, skatinančią naujovėms palankių **pirmaujančių rinkų** atsiradimą. Po viešųjų konsultacijų, ypač su Technologinėmis platformomis bei Europos INNOVA naujovių grupėmis, Komisija atidžiai išanalizuos, kokie galimi trikdžiai diegiant naujas technologijas ribotame skaičiuje sričių. Tuo pat metu, atsižvelgdama į šią patirtį, Komisija parengs išsamią pirmaujančių rinkų strategiją.

10 veiksmas: Iki 2006 m. pabaigos Komisija paskelbs ir išplatins vadovą apie tai, kaip ikikomerciniai ir komerciniai pirkimai gali skatinti **naujoves.** Tai padės valstybėms narėms pasinaudoti galimybėmis, kurių teikia naujos pirkimų direktyvos.

Šių veiksmų įgyvendinimo pagrindas yra atnaujinta Lisabonos strategija augimui ir darbo vietoms. Tai reikalauja visų šalių, ir ypač valstybių narių įsipareigojimo įvykdyti naujoves skatinančias struktūrines reformas. Komisija stebės šių veiksmų įgyvendinimą kaip dalį **Lisabonos proceso.** Šioms sritims bus skiriamas ypatingas dėmesys būsimame Metiniame pažangos pranešime (kuris turi būti parengtas 2006 m. gruodžio mėn.) ir vertinant nacionalines reformų programas.